

השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר [כ"ו].

הרב שגיב אלטמן

ביאור שיטת הכס"מ פרק א' מהל' פסוה"מ הכ"ו

מצות קבלה בכל הדם – לכתחילה או אף לעיכובא.

ולכתחילה ואינו מעכב. וכן מוכח בסוגיא לקמן ל"ד: "ואת דמו ישפוך, אמר רב אשי ההוא למעוטי שיריים שבצואר בהמה", והיינו דממעט מ'את דמו', דהדם שלא קיבלו אלא נשתייר בצואר הבהמה אינו טעון שפיכה ליסוד המזובח. הרי דגם בכה"ג דלא קיבל כל הדם, כשר. וכ"כ שם תוד"ה 'למעוטי שיריים שבצואר בהמה': "והא דאמר דצריך שיקבל כל דמו של פר, היינו למצוה". אומנם יל"ע אמאי לא נדרשו התוס' לפרש כן כבר לעיל גבי המשנה דיחזור הכשר ויקבל, דגם שם מבואר שמקבל מקצת הדם וכשר, כנ"ל.

בגמ' [כ"ה.]. "אמר רב יהודה אמר רב השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר, שנאמר 'ואת כל דם הפר ישפוך וגו'' והא בשיריים כתיב אם אינו עניין לשיריים דהא ליתיה לכוליה דם [שכבר ניתן ממנו על הקרנות – רש"י] תניהו עניין לקבלה. ולקמן במשנה ריש פרק שלישי [ל"ב.]. שנינו: "וכלן שקיבלו את דם הנפש חוץ לזמנו וחוץ למקומו, אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל וכו'", הרי מבואר דאפשר בדיעבד לעשות קבלה בחלק מדם הפר. ואם כן ע"כ דהא דאמר רב יהודה אמר רב דבעינן קבלת כל דמו של פר אינו אלא למצוה

שיטת הכס"מ בדעת הרמב"ם ובגדר "כל הדם"

הרי דלתירוץ הא' ביאר הכס"מ בדעת הרמב"ם דדין קבלת כל הדם אינו לעיכובא [וממש"כ 'ומשמע לרבינו וכו'', נראה שמבאר שהרמב"ם למד כן ממ"ש בברייתא ד' כ"ה. "מדם הפר – מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית. מדם הפר – דם מהפר יקבלנו וכו'', דמשמע דבאו למעט היכא דקיבל רק דם העור או דם תמצית. ואמאי, תיפוק לה דאינו כל הדם (דוודאי אין הו"א דרק אותם בעינן ולא דם הנפש), אלא ע"כ דכל הדם אינו מעכב בזה. ואם כן דם הנפש שכשר, כשר גם בכה"ג שאינו כל הדם], וא"ש כמו שהוכחנו לעיל.

אומנם בתירוץ השני משמע דדין קבלת כל הדם הוא לעיכובא, אלא שגם היכא דנשפך מקצת הדם עדיין מקיים שפיר מצוות קבלת כל דם הפר [וממילא גם אין ראייה ממה

והנה הרמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פ"א הכ"ו כתב: "נשפך מקצת הדם מצואר בהמה ולא אספו וקיבל מקצתו מצואר בהמה הרי זה כשר, ובלבד שיהיה זה הדם שנתקבל דם הנפש לא דם התמצית ולא דם העור". וכתב הכס"מ שם:

"ומשמע לרבינו דכל שאינו מדם העור ולא מדם התמצית אע"פ שנשפך מקצתו בארץ כשר. ואע"ג דאמרינן התם השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר, י"ל דהיינו לכתחילה דוקא. אי נמי, ההיא בשלא נשפך דם מצואר לארץ אבל אם נשפך מקצת דם מצואר לארץ הדם הנשאר היינו כל דם הפר והיינו דתנן נשפך על הרצפה ואספו פסול הא אם לא אספו לא נפסל הזבח דמקבל דם הנשאר בצואר וכשר."

מירוק יעכב מצד חסרון בקבלה (והתוס') והרמב"ן חלקו על הי"מ אך לא מצד סברת העיכוב בזה). ואף ששם למסקנה אינו מעכב, י"ל דהכא עדיפא דהוא מעשה הקבלה ממש]. ולצד שאינו לעיכובא, צ"ל דלא מקרי בזה שנה עליו הכתוב לעכב דלא כתיב בהדיא אלא אתי בדרשא דאם אינו עניין. ועוד, דכתיב גבי שפיכה על היסוד דהיא גופה לא מעכבא. וקבלת כל הדם אינה צורת הקבלה, אלא מצוה בפנ"ע במעשה הקבלה.^א

וביאור סברת הכס"מ בתירוץ השני נראה, שגדר 'כל הדם' שצריך לקבל אינו ביחס לכלל דם הנפש שיש בפר מעיקרא משעת שחיטה, אלא ביחס לדם שיש לו לקבל מתחילת מעשה הקבלה - שלא ישייר דם שלא מקבל. וביאור לשונו לפי"ז, ד'כל דם הפר' סתמא דנקט בגמ', היינו בלא נשפך - שהתחיל הקבלה מיד. אבל היכא שנשפך מן הדם לרצפה - שלא התחיל עדיין הקבלה,

שהוצרכו למעט דם התמצית, והעור דלא בעינן כל הדם לעיכובא. דהא הוצרך למעט היכא שנשפך דם הנפש ונשאר רק דם התמצית].

{והצד דהוא לעיכובא י"ל דילפינן ממה ששנה עליו הכתוב כמה פעמים: "ואת כל דם הפר וגו'" ויקרא פרק ד' פסוקים ד', י"ח. כ"ט]. גם י"ל דהוא אופן הקבלה וממילא אם לא קבל הכל כאילו לא קיבל כלל.

ועיין חולין כ"ט. דיש הו"א דכיון שצריך לדם לא סגי בשחיטת קודשים אם לא שחט כל הסימנים, אע"ג דבחולין סגי ברוב. וכן בסוף העמוד שם, יכול לא מירק יהא פסול וכו'. ועניין שחיטת כל הסימנים, דהיינו מירוק, הוא שיצא הדם יפה. עיין יומא לג. רש"י ד"ה 'מצוה למרק' ותוד"ה 'למה לי למרק' [ועיין שם ד' ל"ב. תוד"ה 'אם' ש"כ בשם י"מ דמריקה היא צורך קבלה (ולכן צריכה כהן אם היא מעכבת), וכן מובא ברמב"ן חולין ד' כ"ט: ד"ה 'הויה ליה עבודה באחר'. ולפי"ז אשכחן הו"א דאפילו

- א. ומלשון הגמ' 'צריך שיקבל', לא משמע לכס"מ הכרע אם הוא לכתחילה בלבד או לעיכובא. ועיין שו"ת הרדב"ז (ח"ו, ב' אלפים, נו) שכתב: "וכבר ידעת דאיכא דוכתא ד'צריך' הוי לעיכובא ואיכא דוכתא דלא הוי לעיכובא אלא למצוה מן המוכרח" ועיין ברכות ט"ו ע"ב 'צריך ואין לו תקנה', ובמקומות שצ"ח במסורת הש"ס שם. (אומנם בפירוש הרדב"ז על הרמב"ם הלכות מעה"ק פ"ד ה"ח כתב: "דמדקאמר 'צריך' משמע לכתחילה ואם לא קיבל כל אלא כשיעור הזהה כשר"). ועיין טור או"ח סי' רי"ט שהביא את דברי הגמ' בברכות "אמר אביי וצריך לאודווי באנפי עשרה וכו'", וכתב "ואם בירך אפילו בפחות מעשרה אין צריך לחזור ולברך, דלישנא 'וצריך לאודווי באנפי עשרה' משמע דוקא לכתחילה". אומנם הב"י שם (ד"ה ואם בירך) כתב "ואין הדיוק נראה בעיני, דאדרבא, לישנא דצריך משמע שיש עיכוב בדבר. וכן דעת הר"ר יונה וכו'" (ועיין בפרישה שם שגם הטור לא דייק מלשון 'צריך'). אומנם בכללי הגמ' כתב מרן ע"פ רש"י ברכות ט"ו. דלשון 'צריך' משמע לכתחילה, עיין בזה באריכות בשד"ח ח"ה מערכת היצי' כלל ה.
- ב. ותחילת הקבלה היא הקובעת את הדם בבהמה להיות דם הקבלה לעכב בכולו. ומצאונו כעין זה קביעת גדר בקורבן ע"י הקבלה בריטב"א חולין דף ג' דס"ל דאין דם נפסל ביוצא אלא לאחר קבלה, עיי"ש, וכבר הקשו ע"ד מזבחים כ"ו. דמבואר דנפסל דם ביוצא קודם שקיבלו. וביאר הזכר יצחק סי' מ"ז והאבן האזל פסוה"מ פ"א ה"ט"ו בדעת הריטב"א, דאפילו הדם שבבפר נפסל ביוצא אחר תחילת הקבלה. דפסול יוצא תלוי בעבודה ומיד שהחל לקבל נקרא עבודה בכל הפר, ונפסל ביוצא גם הדם שבפר. עיין מנחת אברהם זבחים ח"ב עמ' י"ד אות ד' שהביא כל זה והאריך לבאר דהקבלה היא עבודה בכל הקורבן (ולא רק בדם שנתקבל), עיי"ש.

לעִיכּוּבָא, כדמוכח במשנה בריש פרק שלישי, ובסוגיא בדף ל"ד: וכנ"ל. אומנם לפי מה שביארנו לעיל, י"ל שהכס"מ הסתפק בביאור המשנה גופה, אם הא ד'יחזור הכשר ויקבל' הוא משום דדין 'כל דם הפר' הוא רק למצווה ואינו מעכב, או שהוא לעיכובא אלא דשפיר מקיים קבלת 'כל דם הפר' במה שבא הכשר לקבל עתה, דבעינן 'כל דם' ביחס למה שיש לו לקבל כשבא לעשות הקבלה. ועל כן בכה"ג שנפסל הדם הראשון ובא לעבוד בקבלה חדשה מקיים קבלת 'כל דם הפר' במה שנשאר מדם הנפש בצוואר הבהמה. ואין לדייק במשנה דדווקא קיבלו פסולין הוא דיחזור הכשר ויקבל כשנותר דם בצוואר בהמה, הא קיבלו כשרין, אפי' בכה"ג דיש עוד דם הנפש בצוואר הבהמה א"צ לחזור ולקבל [ומבואר אם כן דגם בכה"ג דנשאר דם אחרי הקבלה - שלא קיבל את כל דם הפר, כשר ואינו מעכב]. די"ל דהמשנה לא באה אלא ללמדנו דין זה דמחשבת הפסולים שחשבו חוץ לזמנו וחוץ למקומו אינה פוסלת את הקורבן, ולכן אם נשאר דם הנפש יכול לחזור ולקבל (עיין רש"י ד"ה 'אם יש דם הנפש'), ובזה שפיר דייקנן פסולים

הדם הנשאר כשבא לקבל הוא בגדר 'כל דם הפר'. ולכן אם נשפך דם לפני שהתחיל הקבלה, אינו מתחשב בכלל 'כל דם הפר'. ורק בשהפסיק הקבלה ונתן לדם להישפך אח"כ מצוואר הבהמה לארץ אז הוי קבלה פסולה.^ג

ואפשר לבאר עוד בדרך אחרת, דדין קבלת 'כל דם הפר' לא נקבע ברגע תחילת הקבלה דווקא, אלא מתייחס בכל משך הקבלה לכל דם ששייך בו מצוות קבלה. ולכן בשלא נשפך מן הדם, עומד ומצווה לקבל את כולו. אומנם אם נשפך מקצת מן הדם הרי אינו מצווה עוד לקבלו^ד ואם כן אין חסרון בקבלתו. ולא מקרי שלא קיבל את 'כל דם הפר' לעיכובא אלא אם קבל מקצת מן הדם והלך וזרק בזמן שיש עוד דם הנפש בצוואר בהמה שראוי לקבלה, שאז קבלתו פסולה לזריקה, שהרי מצווה עדיין לקבל אותו הדם והוא לעיכובא. ואינו יכול לקבל אותו הדם אחר הזריקה, דאין מצוות קבלה אחר זריקה כמו שכתב במקד"ד ס"ג ס"ב.^ה

ביאורי הסוגיות לפי הכס"מ

האחרונים תמהו על הכס"מ דוודאי האמת כתי' ראשון שכתב דדין 'כל דם הפר' אינו

- ג. ואין להקשות לפי"ז דאם כן מה הקשו בגמ' דלא ס"ד לפרש 'מדם הפר' במשמעות של מקצת הדם, דהא השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר וכו', נימא דשפיר אמר קרא מדם הפר והיינו שיקבל מקצת הדם האחרון דזה הרי מקרי כל דם הפר לסברת הכס"מ? – ד'מדם הפר' לא משמע דווקא הדם האחרון היוצא.
- ד. ובפרט אם נאמר שנשפך גורם שם פסול בדם ואינו ראוי לקבלה מצד עצמו, עיין ח"י הגרי"ז זבחים יא. ד"ה ואמר ר"י בר"ח. ודברי הגרי"ח שצויינו שם הם במעשה"ק פי"ג הי"ב.
- ה. ועיין בהערות 'שמועות חיים' על המקד"ד ס"ז סק"ד הערה ס"ב שציין לתוס' ב"ק ע"ו: ד"ה 'כל העומד', דמבואר שם דלא יוכל לזרוק לפני קבלת כל הדם, ולשפת אמת זבחים כ"ו: שביאר בגמ' בזבחים כ"ו: דלא שייך לקבל עוד אחר זריקה [אומנם שם גם אם נבאר הגמ' דיש הו"א שיכול לחזור ולקבל, י"ל דהיא קבלה חדשה למעשה זריקה בפ"ע (ואכן דנו שם על זריקה זו דאינה מכפרת, דכבר כיפרה הזריקה הראשונה). אבל הקבלה הראשונה נשלמה בשעה שבא לזרוק את הדם שקבל].
- ו. עיין קרן אורה כ"ה. ד"ה 'נשפך', שפת אמת יומא מ"ח. ד"ה 'דאי ס"ד', לקוטי הלכות (זבח תודה) כ"ה. ד"ה 'השוחט', משנת רבי אהרון קדשים ס"י.

דווקא. אבל אה"נ דכל כה"ג דלא קיבל כל דם הפר אפי' קבלו כשר צריך לחזור ולקבל.^ז
ח

משום דאיכא לפרש שם דם שבצוואר בהמה דהיינו דם התמצית, וכמו שפירשו כן רבנו אליקים והמאירי ביומא נ"ז: ע"ש.

אמנם בסוגיא ברף ל"ד: הנ"ל, דממעט שיריים שבצוואר בהמה מדין שפיכה ליסוד, מוכח דגם באופן שהפסיק בקבלה לפני קבלת כל הדם וזרק כשר בדיעבד. דהא מיירי בשיש שיריים בצוואר בהמה אחרי הקבלה והזריקה ואעפ"כ הקבלה כשרה. וע"כ דדין קבלת כל הדם אינו אלא למצווה, כמו שכ' שם התוס' ד"ה למעוטי. והשתא א"ש מה שהמתינו התוס' לפרש כן בסוגיא שם ולא נדרשו לזה כבר במשנה דיחזור הכשר ויקבל. דהתם אין ראייה דאינו מעכב, די"ל כסברת הכס"מ.
והכס"מ שלא פשט ספקו מהסוגיא שם י"ל

ועיין זבחים ע"ו. "רבי שמעון אומר: למחרת [בספק מצורע מוחלט וספק אינו מוחלט קאי, למחרת - ביום השמיני. רש"י] מביא אשמו ולוגו עמו, ואומר אם של מצורע - הרי זה אשמו וזה לוגו, ואם לאו - אשם זה של שלמי נדבה, ואותו אשם טעון שחיטה בצפון ומתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ונאכל ליום ולילה וכו'". והקשו התוס' ד"ה 'אשם זו' "וא"ת והא אמרן לעיל בפ' איזהו מקומן (דף מ"ז:): דאשם מצורע שני כהנים מקבלין את דמו אחד ביד ואחד בכלי ושלמים אמרין לעיל דצריך שיקבל בכלי את כל דמו [של פר]. וי"ל דתקוני

ז. ואין להקשות דאם קבלת מקצת הדם פוסלת, אם כן לא קרב המתיר כמצוותו ואפילו בחשבו כשרים לא הוי מחשבה הפוסלת, ולא למדנו מידי לדין מחשבת פסולים לעבודה (וזה קשה גם בלא דברינו, דסו"ס כיון שעבד פסול הרי לא קרב המתיר כמצוותו ואם כן לא תלוי במה שהחושב פסול לעבודה וקשה מ"מ לרש"י הנ"ל). לא מבעיא לצד שנסתפק המשנה למלך (פסולי המוקדין פי"ח ה"ז) דגם בלא קרב המתיר כמצוותו, פסול מיהא הווי, אלא אפילו לצד שם דאינו פסול כלל, י"ל דהכס"מ בהלכות תמידין ומוספין פ"ה הי"ב ביאר דדעת הרמב"ם דעד שיקרב המתיר כמצוותו לא בא לאפקי אלא שלא יהא עירוב מחשבות פסול אחר עם מחשבת הפיגול, ועיין טהרת הקודש מנחות י"ד. על רש"י ד"ה הקומץ. וגם אם נאמר כדעת החולקים, דכל פסול מקרי שלא קרב המתיר כמצוותו, הרי צ"ל דהא דמחשבת פסולים אינה מחשבה הוא גופא מטעם דבעינן קרב המתיר כמצוותו (עיין פי' הרמב"ם למשנה ריש פרק שלישי, וכמוש"כ בטה"ק זבחים לב. על רש"י ד"ה אם) ולפי"ז המשנה קמ"ל דכל פסול מקרי שלא קרב המתיר כמצוותו ולא רק פסול מחשבה אחרת. ואם כן גם אם קבלת מקצת דם פוסלת, לק"מ. דעדיין שפיר קמ"ל מתני' דין זה. ואפשר שכוונת האחרונים בראיה מן המשנה היא, דהכס"מ לא אשכח מקור לדין זה דכל הדם אינו לעיכובא אלא ממשמעות הברייתא דדם הנפש ולא דם תמצית וכו' (דאלי"כ וודאי היה תולה במשנה דמפורש דמקצת הדם כשר). וכיון שהראיה אינה מכרעת כ"כ לכן נדחק הכס"מ לומר עוד באופן אחר, דקבלת כל הדם לעיכובא וכו'. אבל באמת יש לומר ברווח דהרמב"ם למד מן המשנה הנ"ל דאינו מעכב וא"צ להדחק בזה. אומנם נראה שהכס"מ תלה בברייתא ולא במשנה, משום שבה יש לדייק הדין בנשפך שכתב הרמב"ם, דהיינו ששם למדו מקרא ד"מדם הפר" דבעינן דם מהפר יקבלנו ונשפך פסול, וכיוון דמשמע שם דדם הנפש שנשפך מקצתו כשר, כמוש"י לעיל, הרי ד'דם מהפר יקבלנו קאי ג"כ על מקצת הדם. אבל במשנה לא מבואר הדין בנשפך כלל, ואין דרך הרמב"ם לכתוב בסתמא דין שאינו נלמד או יוצא להדיא מסוגית הגמ'. וגם בתירוץ השני פירש הכס"מ בדבריו איך מדויק הדין בזה מדין נשפך שבמשנה, ויבואר עוד לקמן.

ספק שלמים, צריך לקבל הקבלה ביד תחילה ואח"כ עושה הקבלה בכלי. ועו"ל, דגם אם לכתחילה בעינין שיקבל בכלי תחילה, הכא דעושה על תנאי - מקבל קודם ביד שהוא כשר בדיעבד (כמפורש בתוספתא), כדי לקיים קבלת כל דם הפר שהוא לעיכובא (ולתקוני גברא שרי לעשות באופן שכשר רק דיעבד, כמו שתירצו התוס'). [וכל הדיון בזה הוא רק לאופן הראשון שנתבאר לעיל בסברת הכס"מ, דכל הדם לעיכובא הוא מתחילת הקבלה. אבל לאופן השני, שהעיכוב הוא שלא יזרוק כל שיש דם לקבל לק"מ, דאה"נ בקורבן ספק, לא יזרוק הדם שיקבל לפני שיצא כל הדם מצואר בהמה].

עוד הקשו על הכס"מ מלשון הרמב"ם, בהלכות מעשה הקורבנות פ"ד ה"ח, שכתב: "וכל הזבחים שיקבל מדמם פחות מכדי הזייה לא נתקדש הדם, וצריך להתכוין לקבל כל הדם. כיצד הוא עושה אוחזו הסימנים בידו ומוציא הסימנין והורידין לתוך המזרק, ושוחט שנים או רוב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי וכו'". משמע שרק לכתחילה צריך להתכוין לקבל כל הדם [שאם הוא לעיכובא הו"ל לרמב"ם לומר בסתם ד'צריך לקבל' ולא 'צריך להתכוון לקבל' דמשמע רק השתדלות לקבל. (אך מה שכתב הרמב"ם

גברא שאני". וכוונתם מבוארת בשטמ"ק שם אות י' שגרס "וי"ל דאין זה אלא למצוה כדאמרי' לעיל והכא משום תיקוני גברא התירו הס"ד". ולכאורה מכאן ראיה דגם בהפסיק באמצע הקבלה, הקבלה כשרה. דהא בקורבן זה דעבדינן בו מחמת הספק כדין אשם מצורע, מקבל תחילה דם בכלי ואח"כ מקבל דם בידו וכמבואר בתוספתא נגעים פ"ט ה"ב, שבאשם מצורע המקבל בכלי מקבל תחילה והמקבל ביד מקבל אחריו ואם שינה כשר [והביאה המהר"י קורקוס בהלכות מחוסרי כפרה פ"ד ה"ב]. והשתא אם קבלת כל הדם היא לעיכובא, יפסל הזבח על הצד שהוא שלמים. שהרי בשלמים אין קבלת דם ביד ונמצא שסיים הקבלה [שהיא הקבלה שעשה בכוס] לפני קבלת כל הדם.

אמנם הרמב"ם [שם] בדיני אשם מצורע כתב בסתם: "ומקבלין שני כהנים את דמו, אחד מקבל בכלי ... ואחד בידו הימנית ...", ולא הביא דין קדימה אלא גבי הזריקה עיי"ש. ועיין חזו"א נגעים סי"ב סקי"א שכ' דכנראה היתה לרמב"ם גירסא אחרת בתוספתא. וי"ל שכן היא סברת הכס"מ בדעת הרמב"ם, דאין קפידא על סדר הקבלה, ולכן בכה"ג דספק אשם מצורע

ט. ובפירוש רבינו עובדיה מברטנורא זבחים פ"ה מ"ב כתב להדיא להיפך, שלאחר שיקבל כהן אחד למקצת דם בידו היה כהן אחר מקבל הדם בכלי. ועיין בהגהות הרש"ש שם שכתב שאם טעמו משום שבגמי נקטו אחד ביד ואחד בכלי ומשמע שקודם ביד, הרי במשנה בנגעים פ"ד מ"ח תנן אחד בכלי ואחד ביד וכן הוא בתו"כ, והקשה גם מהתוספתא הנ"ל, עיי"ש. אומנם אפשר שטעמו של הרע"ב היינו משום שהגמרא בזבחים שם הקשתה על הא דתנן קודשי קודשים שחיתתן בצפון ולא תני נמי וקיבול דמן בכ"ש בצפון, ותירצה כיון דאיכא אשם מצורע דקיבול דמו ביד הוא, שייריה. והקשו: והא קתני לה לקמן אשם נזיר ואשם מצורע שחיתתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון, ותירצו: מעיקרא סבר קיבול דמו ביד הוא, שייריה, וכיון דלא סגי ליה אלא בכלי הדר תנייה. ומשמע ליה להרע"ב דהיינו שתחילת הקבלה באשם מצורע היינו ביד ולכן מעיקרא כשבא לדבר על קבלה לא כלל התנא לומר 'וקיבול דמן וכו' אבל כיוון שלא סגי אח"כ בלא קבלת דם בכלי, הדר תני לקמיה וקיבול דמן וכו' ודוק בלשונו שם. ועיין תפארת ישראל שם אות ג.

לקבל כל הדם הנשאר, שתחילת הקבלה קובעת את גדר 'כל הדם' לעיכובא, מ"מ ביאר הרמב"ם דצריך לכתחילה לעשות הקבלה מיד באופן שיקבל את כל הדם משעת שחיטה. ולמד דין זה מהא ד'השוחט צריך שיתן ורידין לתוך כלי' [זבחים כ"ה.], ומפרש הרמב"ם שהוא כדי שיקבל כל הדם כמבואר בדבריו). וכן משמע ביומא ל"א: ד'קרצו כה"ג ומירק אחר שחיטה על ידו. והיינו כדי שיוכל למהר ולקבל, כדפרש"י שם'. וזהו שאינו לעיכובא אלא צריך שיתכוון לעשות כן, אבל משהתחיל הקבלה, כל הדם הנשאר מעכב בה.

שפחות מכדי הזייה לא קדש, אינו ראיה שכל הדם אינו לעיכובא, אלא דבעינן כשיעור הזייה בכלי כדי לקדש, ונפ"מ בקיבל בכמה כלים או בנשאר לו לקבל רק פחות מכדי הזייה אחרי שנשפך קודם)].

ובמה שביארנו לעיל בדעת הכס"מ מתבארת ג"כ שיטתו בזה. דלאופן השני שביארנו, שהמצוה היא לקבל כל דם הראוי לקבלה, והעיכוב הוא רק כשזורק בשעה שיש עוד דם לקבל, שפיר כ' הרמב"ם דלכתחילה צריך להתכוון לקבל כל הדם, דהא מצווה לכתחילה לקבל כל דם שאפשר לקבלו, ואינו מעכב אלא בזרק לפני סוף הקבלה. וגם לאידך פירושא, דמתחילת הקבלה צריך

האם הוכרע שקבלת כל הדם לעיכובא

אמנם הגם שביארנו דברי הרמב"ם באופן שאין מהם ראיה שקבלת כל הדם אינו לעיכובא, מ"מ נמצא שהרמב"ם גם לא ביאר בשום מקום את האופן המעכב בקבלת כל

וגם זה שייך לגדר קבלת כל דם הפר כמו שציין הכס"מ כמקור למה שכתב הרמב"ם דצריך להתכוון וכו' למימרא דהשוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר. אומנם צ"ב סו"ס מהיכא ילפינן שצריך לכתחילה לקבל כל הדם משעת שחיטה אע"ג דלענין עיכובא מקרי כל הדם דווקא מתחילת הקבלה. והנה גדולה מזאת מצינו ביומא ל"ג. דמצוה לכתחילה למרק אחר שחיטה ופרש"י ד"ה 'מצוה למרק' – "כדי להוציא את הדם יפה". וכן בתוד"ה 'למה' – "כדי לקבל כל הדם". מבואר דאפילו בשחיטה צריך לכתחילה לשחוט באופן שיקבל כל הדם ואינו רק מצוה על הדם היוצא. ומהיכן למדנו כן, הא מ'ואת כל הדם' לא למדו אלא לקבלה. ונראה דביאור דין זה בחולין כ"ט. דאמרו שם דאף דבשחיטת חולין סגי ברוב סימנים, הו"א דבקודשים כיוון שלדם הוא צריך, 'לא תסגי ליה ברוביה עד דאיכא כוליה'. ועוד מבואר שם דבקודשים אין סברא דרבנן פליגיה על רבי יהודה דס"ל שצריך שישחוט גם הורידים (בשביל להוציא את הדם), דהוא עצמו לדם הוא צריך. ואם כן מבואר דאף שלעיקר השחיטה לא צריך לשחוט הכל, מ"מ כיוון שלדם הוא צריך איכא מצוה בשחיטה דתהיה לכתחילה באופן שמוציא כל הדם. וכמו"כ י"ל לקבלה עצמה כיוון דצריך לקבל כל הדם אם כן איכא מצוה בקבלה דתהיה על כל הדם, כמו בשחיטה. אי"נ י"ל דאינו אלא תקון חכמים, שהצריכו שיעשה באופן שיצא הדם יפה וגם יקבל הכל ממש כדי שלא יבא לחסר בקבלה באופן שמבטל את מצוות 'כל הדם'. ועיין במאירי ביומא שם דכתב גבי המירוק: "ואע"פ שמצוה היא לגומרה כדי שיצא כל הדם יפה וכדכתוב ואת כל הדם וכו' מ"מ אינה אלא מדברי סופרים וקרא אסמכתא בעלמא הוא. ואף סופרים לא אמרוה אלא לכתחילה אבל בדיעבד לא פסל". והנה מש"כ המאירי דקרא אינו אלא דרבנן וקרא אסמכתא, נראה דאין כוונתו על עצם מ"ש 'דהשוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר', דבסוגיין משמע דהוא דאורייתא, שדרשו "מדם הפר - דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר כדכתיב, מדם - ואפילו מקצת דם, והאמר רב השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר, שנאמר ואת

דלא תני 'נשפך פסול' אלא 'נשפך ואספו פסול', משמע דבלא אספו יש לזבח תקנה, ולכן פירש הרמב"ם הדין בזה. אבל גדר מעכב בקבלת כל הדם לא פירש הרמב"ם, דלא נתפרש להדיא ואינו מוכרע.¹⁴ העולה מן הדברים בשיטת הכס"מ, דיש מקום לומר ד"כל הדם" שצריך לקבל למצוה אינו מוגדר בכל דם הנפש, אלא תלוי במעשה הקבלה (לפי שני הדרכים שנתבאר לעיל). ואם כן הוא, לא מצינו ראייה שהמצוה לקבל את כל הדם אינה מעכבת, שהרי בכל המקומות שמבואר שמקבל מקצת הדם וכשר, עדיין מקיים שפיר את המצוה. ואפשר שגם הרמב"ם לא הכריע בד"ז.

הדם. ואי ס"ל דמצוות קבלת כל הדם מעכבת, הווה ליה לפרש הדין בזה. אכן נראה שהכס"מ, [גם בתירוץ השני] אין כוונתו לומר דהרמב"ם מיפשט פשיטא ליה לומר כן, אלא בתירוץ הראשון ביאר דנשפך ולא אספו כשר, משום דכל הדם אינו לעיכובא, והרמב"ם למד כן מן הברייתא וכמו שנתבאר לעיל. וביחס לזה כתב הכס"מ, דאי נמי יש לומר - דלא הוכרע לרמב"ם ממשמעות הברייתא שהוא רק לכתחילה, דאפשר דלא בעינן כל הדם משעת שחיטה וכו', - ואם כן אין ראייה שאינו לעיכובא, ובנשפך דפסק דכשר, היינו משום דממ"נ כשר בזה, ומדויק כן במשנה

סוגין דעלמא דמצוות קבלת כל הדם אינה לעיכובא

וברור אי בעינן עכ"פ ראוי לקבל כל הדם, מדין כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו.

ולכאורה ע"כ צ"ל כן, דגם אם נאמר שקבלת כל הדם אינו לעיכובא, הא בעינן עכ"פ ראוי לקבל כל הדם, כדין 'כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו'. ואם כן אמאי יחזור הכשר ויקבל אם נשאר דם הנפש, הא אין קבלה זו ראויה לכל דם הפר. וצ"ל דגם בכה"ג מקיים שפיר קבלת כל דם הפר וכסברת הכס"מ.

מיהו אפשר דבמצוה ד'כל הדם', אפילו ראוי

והנה בעיקר הנדון אי קבלת כל הדם מעכבת, כבר נזכר שהתוס' כתבו להדיא דאינו אלא למצוה. וגם דברי הרמב"ם לכאורה מתפרשים טפי דאינו לעיכובא, וכ"כ המהר"י קורקוס והרדב"ז בהלכות מעה"ק שם. וכן נקטו האחרונים בפשטות.

אמנם בגדר 'כל הדם' שצריך לקבל למצוה, עדיין שפיר י"ל כסברת הכס"מ דהדם הנשאר הווי 'כל הדם' ומקיים שפיר המצוה.

כל דמו ישפוך וכו'". ועוד דביומא שם לעיל מיניה בדף כ"ה. כתב המאירי בסתמא המקבל את הדם צריך שיקבל את כולו, שנאמר 'ואת כל הדם וכו' [וכן שם בדף מ"ח. (דהוא כמו הסוגיא בזבחים כאן), כתב סתמא כל שלא נשפך צריך לקבל את כולו שנאמר ואת כל דם הפר ישפך]. אלא נראה כוונתו שמה שאמרו שמצוה למרק כדי שיצא כל הדם יפה, והיינו שצריך לגרום יציאת כל הדם ולא בעינן רק שיקבל המקבל את כל הדם היוצא, היינו מדרבנן ותלו במה שצריך לקבל כל דמו של פר, ולעניין זה אינו אלא אסמכתא. אבל עיקר הלימוד מדאורייתא הוא דצריך לקבל את כל הדם היוצא. ולכן בדף כ"ה. ובד מ"ח. ששם סתם המאירי ולא כתב שהוא רק מדרבנן, נקט לשון 'צריך שיקבל את כולו'. ובדף ל"ג. שכתב שהוא אסמכתא, לא הזכיר קבלה כלל.

יא. ובפרט דלמעשה אפשר די"ל דכשר ככל דין ספק דלא פסלינן עבודה, כשיטת הרמב"ם לפסוק דכשר בדיעבד באיבעיות שלא נפשטו בגמי [ועיין כס"מ הלכות ביא"מ פ"ה ה"י, לח"מ הלכות איסורי"מ פ"ד ה"ז, או"ש הלכות פסוה"מ פ"א הי"ח ויש להאריך].

העבודות עד שאפשר לומר, כמו שכתב הרשב"ם גבי מנחה, דהווי כמביא קטנית.

אמנם התוס' ביבמות ק"ד: ד"ה 'דאמר' ביארו דראוי לבילה מעכב משום: "דסברא הוא, דכתיב 'בלולה' ואמר רחמנא דלא מעכבא, מסתמא להכי אהני הא דכתביה - דבעינן ראוי לבילה". מבואר דבעינן ראוי מכח הסברא דוודאי הדין הנכתב בתורה מעכב. ואם אינו מעכב במעשה מעכב עכ"פ בראוי. וכן מבואר בתוס' בנדה ס"ו: ד"ה 'כל הראוי לבילה', שכתב: "דסברא הוא דכיון דקפיד קרא לכתחילה לעשות המצווה בעינן שיהא ראוי לכך, אע"פ שאינו מעכב דאם לא כן נתבטלה המצווה לגמרי, שלא היה יכול לעשותה. וכן בכמה מקומות כגון ביאת מים דכתיב 'כל בשרו' וממעטים בית הסתרים ומ"מ בעינן ראוי לביאת מים בכל בשרה וכן בכמה דוכתי וכו'". ועיין גם חולין פ"ג: תוד"ה 'אין בילה' (וכן לשון הגמ' כל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו, לכאורה משמע כן טפי).

ולפי"ז גם כאן אין לדון על ראוי לקבל כל הדם, אלא מצד מצוות קבלת כל הדם עצמה שהיא המעכבת באינו ראוי לקבל כולו, ולא מצד החפצא של הדם. ואם כן באינו ראוי לקבל כל הדם (כה"ג שחוזר ומקבל) יהיה פסול, אי לאו סברת הכס"מ דמקרי בזה מקבל כל הדם, דמאי שנא.

וכן כתב בס' מקור ברוך ח"א סי"ט ד"ה 'ונראה ברור', דוודאי בעינן עכ"פ דיהיה ראוי לקבל כל הדם. והביא ראיה מדברי התוס' בנדה הנ"ל, וביאר בזה דברי הרשב"א והש"ך, עי"ש. אכן כל זה אפשר לכאורה רק אם נאמר כסברת הכס"מ בתירוצו השני, כמושנ"ת.

אמנם האחרונים שהקשו על הכס"מ והביאו ראיה מן המשנה בריש פ"ג, ע"כ לית להו

לא מעכב. דהא דבעינן ראוי לבילה פירש הרשב"ם בב"ב פ"א: "דכיון דכתיב ויצק עליה שמן וצוה לבלול, דכתיב 'בלולה', ש"מ שצווה הקב"ה להביא מנחה שיכול לקיים בהן מצות בלילה. וכשהוא מביא ששים ואחד, מנחה כזו לא צווה להביא והרי הוא כמביא מנחה מן הקטניות דאינה כלום, שכל דבר שצווה הקב"ה להביא, יש עיכוב בעיקר הבאתו, להביא באותו עניין שצווה הכתוב ולא בעניין אחר וכו'". מבואר דהעיקוב ב'ראוי' הוא מצד דנתברר בזה מהו החפצא שתלתה בו התורה את קיום המצווה, וכאשר מביא סולת שאינה ראויה לבילה, נמצא שאינו מקיים ג"כ את המצוות המעכבות במנחה שהרי לא מייתי מנחה כלל. ולפי"ז יש לומר דדווקא במצווה ששייכת למעשה בכל רגע, גם בזמן שבא לעבוד העבודות הבאות שהן מעכבות, בזה שפיר יש לומר דגם מצווה זו שאינה מעכבת, מ"מ מבררת לנו את החפצא שמקיימים בו גם את שאר מצוות הקורבן. וכגון בילה, שגם כשבא לעשות הגשה וקמיצה עומד ומצווה עדיין לבלול. אבל ככה"ג שצוותה התורה לקבל את כל דם הפר, על הצד דבעינן כל דם הנפש שיש לקבל אחר השחיטה (דלא כסברת הכס"מ), אם לא קבל את כל הדם ונשפך מקצתו תו אינו ראוי אותו מקצת לקבלה. וכיוון שהכשירה התורה בדיעבד מצב שלא התקבל כל הדם, ע"כ אין לומר דעכ"פ בעינן ראוי מצד שהוא גדר בשאר המצוות המעכבות, שהרי הכל תלוי בקבלה לבדה, ואם לא התקבל כל הדם למעשה, תו גם ראוי אינו.

ואין לומר דעכ"פ לקבלה בעינן שיהיה ראוי לקבל את כולו. דמנלן לחלק בין הקבלה לשאר העבודות לעניין גדר החפצא של עבודות הדם, ולא שמענו לומר סברא זו דבעינן ראוי, אלא ככה"ג ששייך בכל

שהוא שלמים נמצא שלא קיים מצוות קבלת כל הדם, משום תקוני גברא התיירו (ונתבארו דבריהם לעיל). והתם הא לא מקרי ראוי לקבלת כל הדם מחמת הספק שמא הוא אשם וצריך לעשות בו גם קבלה ביד. וגם בכה"ג שאינו יכול לקיים המצוה מחמת ספק, חשיב אין ראוי לבילה, כמו שכתבו התוספות זבחים ע"ד: ד"ה 'והא', ע"פ הגמ' ב"ב פ"א: עיי"ש. ומוכח אם כן דעת התוס' דקבלת כל הדם אינה מעכבת גם באופן שאינו ראוי לה.

כסברת הכס"מ בגדר המצוה, וע"כ לדידהו לא בעינן בזה 'ראוי לבילה'. ולשיטתם י"ל דהכא ליכא למימר הסברא דמסתמא להכי אהני הא דכתביה קרא - דבעינן ראוי לבילה וכו', דמאחר דלא אמר קרא בהדיא, אלא למדנו דין זה 'באם אינו עניין לדבר זה תנהו לעניין אחר', דילמא להא כתבו בעניין אחר ולא להדיא בעניינו, לומר דאינו מעיקר המצוה כלל ואפילו ראוי אינו לעיכובא"י.

ויש להביא ראיה שאפילו ראוי אינו מעכב, מדברי התוס' זבחים ע"ו: שכתב גבי ספק אשם מצורע ספק שלמים, דאע"ג שעל הצד

יב. ובעיקרא דהאי מילתא, אי בעינן 'ראוי לבילה' בכל מצוה שאינה מעכבת, עיין כללי התלמוד לבעל כנסת הגדולה, אות קע"ד, שכתב בשם שו"ת הרד"ך (בית א', חדר כ"ב), שאין ראוי לומר 'כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו' אלא בדברים המפורסמים בגמ'. עכ"ל. משמע לכאורה דלא בעינן 'ראוי' במלתא דאינו לעיכובא אלא היכא דנתבאר כן להדיא. ונראה שכן הביין בכוונתו הרב המגיה במשנה למלך הלכות ביכורים פ"ג ה"ד.

אמנם בתוסי' יבמות ק"ד: ד"ה 'דאמר', מבואר דהוא כללא והוצרכו ליישב כל היכא דמצינו דאינו מעכב (וכ"ה בתוסי' חולין פג: ד"ה אין ובעוד מקומות).

וכן נראה לפי מה שביארו התוסי' דהא דראוי לבילה מעכב, הוא משום סברא כנ"ל, דטעם זה שייך לומר על דרך כלל בכל המצוות.

וגם בדברי הכנה"ג נראה לכאורה דאין הביאור כנ"ל, אלא כוונתו דאין לומר בסתמא בכל דבר שלא נתפרש להדיא שהוא מעכב, דסגי בראוי ואין קיום המעשה מעכב בו. ולכן כתב דלא אומרים **אין בילה מעכבת בו** אלא היכן שביארו כן להדיא בש"ס. וכמבואר בדברי הרד"ך דעל עניין זה נסובים דבריו שם, דלא בכל דבר סגי בראוי. ועיי"ש שצ"ן כסיוע לדבריו לדברי התוספות שכתבו בכמה מקומות שקבלה היתה בידם וכו', והתוסי' לא כתבו כן אלא על מה שאין בילה מעכבת, כמבואר בדבריהם. אבל לא מיירי בהא דבמצוה שאינה לעיכובא בעינן עכ"פ ראוי לעיכובא. ולכן נקט הכנה"ג רק את החלק של דברי ר"ז שאמר 'כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו', ולא קאי על המשך הדברים שיכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו.

ועיין טהרת הקדש זבחים ב: על תוד"ה זבחים, שכתב שהיא מחלוקת ראשונים, דרש"י והתוסי' בכמה מקומות, ס"ל דאמרין 'כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו', בכל מצוה. והתוסי' קידושין כ"ה. ד"ה 'כל' וכן התוסי' בזבחים הנ"ל ובסוכה כ"ט: ד"ה 'לולב', ס"ל דלא אמרינן כן בכל מקום, עיי"ש (אומנם בדף י"ח. פירש הסוגיא שם בסתמא ע"פ התוסי' ביבמות הנ"ל, דבכל הדינים בעינן עכ"פ ראוי לעשות וצ"ע).

ועיין לח"מ הלכות בכורים פ"ג ה"ד גבי אלם, דנשתפק אי מעכבת בו קריאת ביכורים מדין 'כל הראוי לבילה וכו'.